

А. СловоСполучення
Підрядний зв'язок

Г О Л О В Н Е З а л е ж н е

X **СМИСЛОВИЙ — ?**
ГРАМАТИЧНИЙ — прийм-к),

Б.

- Сміливий хлопчик (узгодження) *який? X*
- Читати книгу (керування) *що? X*
- Співати тихесенько (прилягання) *як? X*

В. Алгоритм розбору СС

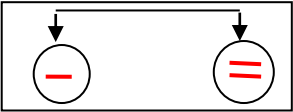
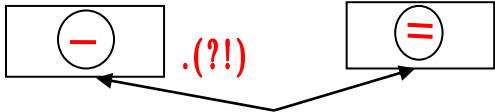
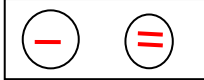
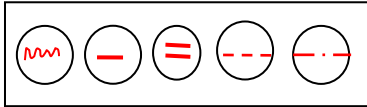
X ? залежне

Ч. **МОВИ**

іменні / дієслівні / прислівникові

прості (непоширені) / складні (поширені) ?

№ п/п	Питання	Відповідь
1.	Роль СС	Точніше і повніше, ніж окреме слово, називає предмети, дії, ознаки. Є буд. матеріалом для речення
2.	Будова	<p>Вид зв'язку: підрядний</p>
3.	Зв'язок між словами у СС	<p>1) Смисловий (за змістом) і граматичний (за допомогою ☐ залежного слова):</p> <p><i>яке?</i> Яскрав ☐ сонце Смислове відношення (предмет і його ознака) означальне.</p> <p>2) Смисловий (за змістом), граматичний (за допомогою ☐ залежного слова і прийменника):</p> <p><i>де?</i> Світить за вікном ☐ Смислове відношення (дія і місце) обставинне.</p> <p>3) Тільки за змістом (смисловий), коли залежні слова не мають здатності змінюватись (прислівники, дієприслівники, неозначена форма дієслова):</p> <p><i>як?</i> Світить яскраво Смислове відношення обставинне.</p>
4.	Види СС за способом вираження головного слова	<p>ІМЕННІ ДІЄСЛІВНІ ПРИСЛІВНИКОВІ</p> <p>☐ ☐ ☐</p> <p>Іменник, прикметник, займенник, числівник Дієслово Прислівник</p>

№ п/п	Питання	Відповідь
1.	Роль речення (P) у мові	P — одиниця вищого рівня мови, комунікативна. Виражає думку про реальні, бажані, можливі явища дійсності, відзначається смисловою та інтонаційною завершеністю.
2.	Будова (особливість P)	Наявність у ньому граматичної основи — одного або двох головних членів (ГО)
3.	Види за метою висловлювання	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid red; padding: 5px; text-align: center;">Розповідні (розповідь)</div> <div style="border: 1px solid red; padding: 5px; text-align: center;">Питальні (питання)</div> <div style="border: 1px solid red; padding: 5px; text-align: center;">Спонукальні (спонукування до дії)</div> </div>
4.	Види за емоційністю висловлювання	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid red; padding: 5px; text-align: center;">Неокличні</div> <div style="border: 1px solid red; padding: 5px; text-align: center;">Окличні</div> </div> <p><i>Мені дуже подобається рання осінь.</i> Окличними є більшість спонукальних P (оклик, погроза, захоплення, радість): <i>Починайте працювати!</i> Інші види P: <i>Чудовий день!</i> <i>Коли почнеш учитися?!</i></p>
5.	Види за кількістю граматичних основ	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid red; padding: 5px; text-align: center;">Прості</div> <div style="border: 1px solid red; padding: 5px; text-align: center;">Складні</div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px; text-align: center;">ГО</div> <div style="color: red;">.(?!)</div> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px; text-align: center;">ГО</div> <div style="color: red;">, та</div> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px; text-align: center;">ГО</div> <div style="color: red;">.(?!)</div> </div> <p><i>На Запоріжжі була залізна дисципліна.</i></p>
6.	Види за характером граматичної основи	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px; text-align: center;"> <div style="color: red;">.(?!)</div> <p style="color: red; text-align: center;">ДВОСКЛАДНІ</p> </div> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px; text-align: center;"> <div style="color: red;">.(?!)</div> <p style="color: red; text-align: center;">ОДНОСКЛАДНІ</p> </div> </div>
7.	Види за наявністю другорядних членів	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px; text-align: center;"> <p style="color: red; margin: 0;">НЕПОШИРЕНІ (тільки ГО)</p> <div style="color: red;">.(?!)</div> <p><i>Ідуть дощі. Вечір.</i></p> </div> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px; text-align: center;"> <p style="color: red; margin: 0;">ПОШИРЕНІ</p> <div style="color: red;">.(?!)</div> <p><i>Над Говерлою нависли чорні хмари.</i></p> </div> </div>
8.	Види за наявністю всіх членів речення для розуміння його змісту	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <p style="color: red; margin: 0;">ПОВНІ (наявні всі потрібні для висловлювання думки члени речення) <i>Учні нашого класу брали участь у змаганнях з футболу.</i></p> </div> <div style="width: 45%;"> <p style="color: red; margin: 0;">НЕПОВНІ (пропущено один або кілька ЧР, але їх можна легко відтворити) <i>Шабля ранить тіло, а слово — душу.</i></p> </div> </div>
<i>Речення завжди інтонаційно оформлено.</i>		

№ п/п	Назва ЧР	Що означає	На які питання відповідає	Способи вираження
1.	ПІДМЕТ	Предмет, про який говориться в Р.	Хто? Що?	
1.1.	Простий			<p>1) Н. в. іменника, займ., субстантивованого прикметн., числівн.: <u>Злий</u> плаче від заздрості, а <u>добрий</u> — від радості. <u>Дев'ять</u> — непарне число.</p> <p>2) Н. Ф. дієсл.: <u>Любить</u> свій край — це для народу жити.</p> <p>3) Фразеологізм: <u>Вибиватися в люди</u> — справа не проста.</p> <p>4) Вигуком і звуконаслідуванням: У коридорі роздалося <u>«мяу»</u>.</p>
1.2.	Складений			<p>СС або Р. 1) Іменн. у Н. в. + імен. з прийменником в О. в.: <u>Дош з градом</u> побив усі квіти.</p> <p>2) Займенником у цих же формах: <u>Ми з тобою</u> поїдемо на море.</p> <p>3) Числівн. у Н. в. + іменник (займ., прикметн.) у Р. в. множ.: <u>П'ять кораблів</u> зайшли у порт.</p> <p>4) Займ. <u>кожен, хтось, дехто</u> + іменн. або займ. у Р. в. множ. з прийменником: <u>Кожен із хлопців</u> почував себе героєм.</p> <p>5) Реченням, ужитим як цитата: <u>«Ревіла буря, грім гриміє»</u> навіки житиме в нащадках.</p>
2.	ПРИСУДОК	Дію предмета, що говориться про підмет	Що робить підмет? Що з ним робиться?	Частіше — дієсловом.
2.1.	Простий			<p>1) Дієсл. дійсн. спос. (теп., мин., майб. час). 2) Дієсл. умовн. спос. 3) Дієсл. наказ. спос.</p> <p>4) Вигуки, звуконаслідув.: <u>Наша кішка в ліжку «скік»</u>. 5) Н. Ф. дієсл. 6) Фразеологізм. <u>Багато років минуло</u> відтоді. <u>Більшість присутніх погодилась</u> із пропозицією.</p>
2.2.	Складений			Двома або кількома словами
	— дієслівний			<p>1) Допоміжне дієсл. + інф.: <u>Я хочу вивчати історію рідного краю.</u> (Стати, могли, прагнути...).</p> <p>2) Прикм. (ладен, згоден, повинен, радий) + інф. 3) Дієприкм. (змушений, покликаний...) + інф. 3) Присудкові прислівн. (треба, можна, необхідно, слід, соромно, шкода, пора...) + інф.</p>
	— іменний		Який предмет? Ким (чим) він є?	<p>Допоміжне дієслово (<u>бути</u>) + іменна частина. Рідше — дієслова <u>ставати, вважатися, називатися, видаватися, являти собою, становити</u>.</p> <p>Часто допом. дієсл. пропускається (нульове допом. слово).</p> <p>Іменна частина присудка (різні ЧМ): 1) Іменн. в Н.в., Р.в. або О.в. з прийменн. та без нього: <u>Я був без імені, роду й племені</u>. 2) Прикметн. в Н.в. або О.в.; у формах вищого та найвищ. ступ. 3) Кільк. числ. : <u>У класі він був один</u>. 4) Займ.: <u>Віктор залишився сам</u>. 5) Дієприкм. 6) Прислівн. <u>Він був напідпитку</u>. 7) Фразеолог.: <u>Слова стали як холодний душ</u>.</p> <p>До іменн. част. можуть входити порівняння зі сполучник. <u>мов, немов, як, ніби, наче</u>. Кома не став.</p>

Таблиця № 4

Другорядні члени речення

№ п/п	Назва ЧР	Що означає	На які питання відповідає	Способи вираження
1.	Додаток	Предмет	<i>Непрямих відмінків</i>	Тими ЧМ, що і підмет: іменн. , займенн. Рідше: прикметн. , числівн. , частками , вигуками . <i>Хлопці вирішили чекати своїх. Семеро одного не ждуть. «Ура» ніхто не кричав.</i>
	<i>Прямий</i>			1) Додаток, вираж. Зн. в. без прийменн. : <i>Я прочитала дуже цікаву книгу.</i> 2) Формою Р.в. , якщо він залежить від присудка із часткою НЕ : <i>Я не причинив тобі зла.</i> 3) Н.Ф. дієсл. : <i>Командир наказав бійцям зупинитись.</i>
2.	Означення	Ознаку предмета або належність	Який? Чий? Котрий?	
	<i>Узгоджене</i>			Сл. , що має такий самий рід (одн.), число , відмінок , що й означуване слово . Прикметн. , дієприкметн. , зворотами (прикметн. та дієприкм.) , займенн. , числівн. <i>На цій землі народжуються таланти. Бабуся важко піднімалася на третій поверх.</i>
	<i>Неузгоджене</i>			Пов'яз. з означ. сл. зв'язком керув. або приляг. Формами різних ЧМ . 1) Іменн. в непрям. відмінках із прийм., без прийм. <i>Година для праці настала. Голос оповідача тихішає.</i> 2) Займ. <i>Його, її, їх.</i> 3) Прислівн. 4) Інф. : <i>Була думка відмовитись.</i> 5) СС : <i>Карета швидкої допомоги забрала її в лікарню.</i>
	<i>Прикладка</i> — <i>неузгодж.</i> — <i>узгодж.</i>	Дає іменн. нову назву. Назви газет, підприємств, журнал. («»).		Означення, вираж. іменником : власні назви при загальн. сл.: місто Тячів , річка Теребля (непошир.) . <i>Вийшло нове число журналу «Всесвітня література» (пошир.)</i> . Приєдн. за допомогою слів імені, пам'яті, родом, на прізвище (без «»). Приєдн. до означув. сл. за допом. сл. ЯК : <i>прапор як символ держави.</i> <i>Трава звіробій (видова назва), звіробій-трава (родова назва). Дівчина-красуня, красуня дівчина.</i>
3.	Обставина	Ознаку дії, умови, за яких відбувається дія		
	— <i>місця</i> — <i>часу</i> — <i>мети</i> — <i>причини</i> — <i>умови</i> — <i>допусту</i> — <i>способу дії</i> — <i>міри і ступеня</i>	<i>Місце</i> <i>час</i> <i>мету</i> <i>причину</i> <i>умову</i> <i>спосіб дії</i> <i>міру і ступінь</i>	<i>Де? Куди? Звідки?</i> <i>Коли? Відколи? Доки?</i> <i>Для чого? З якою М.?</i> <i>Чому? З якої прич.?</i> <i>За якої умови?</i> <i>Незважаючи на що?</i> <i>Як? Яким способом?</i> <i>Наскільки? У якій мірі?</i>	Виражаються: 1) Прислівн. 2) Іменн. у непрям. відм. із прийменником або, рідше, без нього). 3) Дієприслівником, дієприсл. зворотом. 4) Н. Ф. дієсл. (<i>Люди сходяться до приймачів новини послухати.</i>) <i>А вдома чекає відпочинок і сон, короткий (наскільки?), як літня ніч. (Виражено порівняльним зворотом із сполучником як).</i>

ВИДИ	ТИПИ	Що означає ГЧ	Чим виражений ГЧ	Приклади
3 головним членом — присудком (ПРИСУДКОВІ)	ОЗНАЧЕНО-ОСОБОВІ	Дію, що виконує певна особа: на неї указує дієслова	1) дієсловом у ф-мі 1-ї чи 2-ї ос. дійсного (теп., майб. часів) способу; 2) дієсловом наказового способу	<i>Бажаю дійти самої сугі.</i> <i>Слухайте своє серце.</i>
	НЕОЗНАЧЕНО-ОСОБОВІ	Дію неозначених осіб. Важлива сама дія, а не особи, що її виконують	1) дієсловом у ф-мі 3-ї ос. мн. тепер. або майб. часу ; 2) дієсловом у ф-мі мн. минул. часу	<i>Ведуть коня вороного.</i> <i>У селі відкрили нову школу.</i>
	УЗАГАЛЬНЕНО-ОСОБОВІ	Дію, виконану будь-якою особою. Мають узагальнене значення	1) дієсловом у ф-мі 2-ї ос. одн. дійсного (теп., майб. часів) способу; 2) дієсловом у ф-мі 3-ї ос. мн. тепер. або майб. часу	Прислів'я, приказки... <i>Що посієш, те й пожнеш.</i> <i>Славу працею здобувають .</i>
	БЕЗОСОБОВІ	Дію або стан людини чи природи, не називаючи активного діяча. Не може бути підмета	1) безособовим дієсловом; 2) дієслівні ф-ми на -но, -то ; 3) слово нема (немає) ; 4) прислівники і присудкові слова жаль, можна, треба, шкода...+ Н.Ф. 5) Н. Ф. дієслова	<i>Надворі розвиднялося.</i> <i>На Тячів дорогу закрито.</i> <i>Для трактора межі нема.</i> <i>Не можна нашу землю скути!</i> <i>Сонцю над світом горіти.</i>
3 підметом (ІМЕННІ)	НАЗИВНІ	Тільки наявність предметів, явищ чи осіб	Іменник у Н. в. Можуть бути вказівні частки ось, он, от.	<i>Осінь.</i> <i>Ось вулиця, будинок і квартира.</i>